

GODIŠNJI IZVEŠTAJ NOVOSADSKE NOVINARSKE ŠKOLE ZA 2024. GODINU

Novosadska novinarska škola je tokom 2024. godine nastavila sa realizacijom svojih ključnih ciljeva u oblasti razvoja i profesionalizacije medijske sfere u Srbiji i regionu. Kao organizacija civilnog društva koja postoji od 1996. godine, NNS je i u protekloj godini ostala posvećena promociji kritičkog pristupa medijima, borbi protiv dezinformacija i jačanju medijske pismenosti građana.

KLJUČNE OBLASTI RADA U 2024. GODINI

1. MEDIJSKA I INFORMACIONA PISMENOST

NNS je tokom 2024. godine posebnu pažnju posvetila razvoju medijske i informacione pismenosti kao ključnog alata za borbu protiv dezinformacija i polarizacija u društvu.

Realizovane aktivnosti:

- Implementacija regionalnog projekta "NAŠI MEDIJI" uz podršku Evropske unije u saradnji sa partnerskim organizacijama iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i Crne Gore (202.670 EUR)
- Realizacija projekta "Uvod u digitalnu pismenost" uz podršku Ministarstva informisanja i telekomunikacija (400.000 RSD)
- Sprovođenje programa edukacije za različite ciljne grupe, sa posebnim fokusom na mlade i ruralne zajednice
- Razvoj E-learning kursa za digitalnu pismenost sa visokim stepenom angažovanja korisnika

2. BORBA PROTIV DEZINFORMACIJA I FACT-CHECKING

Značajni projekti u oblasti dezinformacija

NNS je tokom 2024. godine realizovala nekoliko ključnih projekata usmerenih na borbu protiv dezinformacija:

- **AI verify fact-checking the AI manipulation landscape** (GIZ) - 2.916.266 RSD, fokus na prepoznavanje AI manipulacija
- **Fact Checking fund ENGAGE** (IFCN) - 104.150 USD kroz dva granta, direktna podrška fact-checking aktivnostima
- **Fostering Improved Media Standard** (NED) u saradnji sa "Zašto NE" iz BiH - 18.000 USD
- **Reporting digital rights and freedoms** (BIRN) - 14.997 EUR, fokus na digitalna prava
- **True lies** (Goethe-Institut Beograd) - projekat medijske pismenosti

Fact-checking aktivnosti:

- Kontinuirani rad na [FakeNews Tragač](#) platformi sa redovnim fact-checking analizama
- Razvoj SEO optimizacije za bolje pronalaženje fact-checking sadržaja

- Implementacija eye-tracking istraživanja za bolje razumevanje čitalačkih navika
- Produkcija edukativnih video sadržaja o prepoznavanju dezinformacija

3. PROGRAM DONACIJA I PODRŠKA CIVILNOM DRUŠTVU

NNŠ je pokrenula program finansijske i mentorske podrške organizacijama civilnog društva, medija i novinara kroz više inicijativa:

- **Countering PRC Influence in Foreign Information Environments program:** Sistem grantova sa fokusom na medijski aktivizam i podizanje svesti o dezinformacijama
- **EU resurs centar program:** Podrška organizacijama civilnog društva kroz "seed money" grantove i male grantove za neformalne grupe
- Direktna podrška projektima poput rada sa mladima iz ruralnih sredina u pomoravskim opštinama

Program je obuhvatio finansijsku podršku za manje organizacije u ranim fazama razvoja, za etablirane organizacije sa složenijim projektima i personalizovanu mentorsku podršku kroz saradnju jedan na jedan.

4. REGIONALNA SARADNJA I MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

Regionalna akademija za buduće lidere promene

Jedan od najznačajnijih projekata 2024. godine bio je pokretanje "Regionalne akademije za buduće lidere promene u oblasti medijske pismenosti i medijskog aktivizma". Akademija je:

- Okupila mlade aktiviste, istraživače i novinare iz zemalja Zapadnog Balkana i Turske
- Organizovala svoj prvi skup u Istanbulu od 29. do 31. oktobra 2024.
- Obuhvatila 29 mladih učesnika iz regiona
- Fokusirala se na izgradnju veza i osnaživanje učesnika za napredak MIL-a i medijskog aktivizma
- Program akademije se nastavlja u 2025. godini

5. ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI I PUBLIKACIJE

Objavljene publikacije u 2024. godini:

1. **"Mobilizacija za zaštitu javnog interesa u medijima: Mapiranje dobrih praksi medijskog aktivizma"** - Sveobuhvatna analiza uspešnih primera medijskog aktivizma u regionu, nastala u okviru projekta "Naši mediji"
2. **"Rodne dezinformacije: koncept i preporuke"** - Teorijski okvir i praktične preporuke za prepoznavanje i dekonstrukciju rodni dezinformacija u medijima
3. **"Izveštavanje medija o lokalnim izborima u Novom Sadu 2024"** - Monitoring izveštavanja sedam lokalnih portala i RTV-a tokom predizborne kampanje
4. **"Pristrasnost medija, zakonski izazovi i borba za slobodu"** - Analiza budućnosti medija na Zapadnom Balkanu i u Turskoj, deo projekta "Naši mediji"
5. **"Monopol prisutan – pluralizam odsutan"** - Opsežna analiza medijskog pluralizma u Srbiji kroz kvantitativno-kvalitativnu analizu diskursa centralnih televizijskih programa (novembar-decembar 2024)

Istraživačka metodologija

Tokom 2024. godine, NNS je primenila različite metodološke pristupe u svojim istraživanjima. Prvi od pristupa bio je kombinacija kvantitativne i kvalitativne analize medijskog diskursa, što je omogućilo detaljnu analizu podataka i pružilo uvid u obrasce i trendove unutar medijskog sadržaja.

NNS je sprovedla komparativno-unakrsnu analizu sadržaja, koja je omogućila upoređivanje različitih medijskih tekstova. Na ovaj način, istraživači su uspeali da identifikuju sličnosti i razlike u načinima na koje se određene teme predstavljaju kroz različite medije, što je doprinelo dubljem razumevanju obrazaca koji su se ponavljali.

Fokus grupe sa različitim ciljanim grupama takođe su bile deo metodološkog pristupa, omogućavajući prikupljanje direktnih povratnih informacija i stavova učesnika. Ove diskusije su obogatile istraživanje, dajući uvid u percepciju i uticaj medija na različite demografske segmente.

Prvi put NNS je u 2024. godini koristila eye-tracking istraživanja za analizu čitalačkih navika, pružajući realne podatke o interakciji korisnika sa medijskim sadržajem. Ovaj tehnološki pristup omogućio je istraživačima da prate gde korisnici usmeravaju svoju pažnju, čime su dodatno produbili razumevanje načina na koji se informacije percipiraju i interpretiraju.

6. EDUKATIVNE AKTIVNOSTI I PROFESIONALNI RAZVOJ

Realizovani treninzi i radionice

Tokom 2024. godine, organizovano je 12 radionica u okviru različitih programa, fokusiranih na teme o rodnom izveštavanju, medijskoj pismenosti i dezinformacijama pre svega za novinare-ke, aktiviste-kinje i studente-kinje. U aprilu 2024. godine, održan je regionalni medijski samit u sklopu projekta Smart Balkans, a u maju je organizovan i Master class, na kojima je učestvovalo preko 150 ljudi iz Srbije i regiona. U okviru EU resurs centar projekta je tokom godine sprovedeno više treninga za organizacije civilnog društva kroz 6 onlajn i 3 uživo treninga. Osim toga, predstavnici NNS učestvovali su u međunarodnim treninzima, pružajući priliku za razmenu znanja i iskustava kroz edukativne programe u inostranstvu.

Mentorski programi

U okviru programa koji je NNS realizovala uz podršku NUNS-a, sprovedeno je personalizovano mentorstvo za novinare. Takođe, kroz EURC program organizovano je mentorstvo za organizacije civilnog društva dok je regionalno mentorstvo mladih lidera realizovano je kroz projekt "Our Media".

7. JAVNO ZAGOVARANJE I OBJAVLJENA ISTRAŽIVANJA

- **REM (Regulatorno telo za elektronske medije):** Tokom 2024. i početkom 2025. godine, Novosadska novinarska škola je aktivno učestvovala u javnoj debati povodom izbora novog sastava Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM). Ovaj proces je bio od izuzetnog značaja jer je prvi put sproveden u skladu sa novim Zakonom o elektronskim medijima (Sl. glasnik 92/2023), koji precizno definiše

kriterijume i ovlašćene predlagače za članove Saveta. NNŠ je, zajedno sa drugim organizacijama civilnog društva, predložila kandidate prof. dr Dubravku Valić Nedeljković, osnivačicu NNŠ i Rodoljuba Šabića, bivšeg poverenika za informacije od javnog značaja, sa ciljem da REM dobije nezavisan i stručan Savet. Posebna pažnja posvećena je transparentnosti procesa i sprečavanju manipulacija u okviru ovlašćenih predlagača, naročito među novinarskim udruženjima, gde je zakonodavac predvideo minimalne uslove za reprezentativnost (najmanje 300 članova sa plaćenom članarinom). NNŠ je ukazivala na pokušaje zloupotreba u procesu predlaganja i apelovala na poštovanje zakonskih normi i javnog interesa, ističući važnost REM-a za unapređenje medijskog pluralizma i profesionalnih standarda u elektronskim medijima. Proces je obustavljen nakon što su nezavisni kandidati povukli svoje kandidature.

- **Monitoring medijskog pluralizma:** Realizacija projekta "Ispitivanje medijskog pluralizma" uz podršku Ministarstva informisanja i telekomunikacija (800.000 RSD), koji je rezultovao publikacijom "Monopol prisutan – pluralizam odsutan". NNŠ i Biro za društvena istraživanja, uz saradnju sa prof. dr Radetom Veljanovskim, sproveli su analizu medijskog izveštavanja televizija u Srbiji sa nacionalnim pokrivanjem, javnih servisa i dve kablovske televizije, kao i aktivnosti nadležnog regulatornog tela REM i nadležnog ministarstva sa ciljem utvrđivanja narušavanja medijskog pluralizma i postojanja monopola na objavljivanje informacija, ideja i mišljenja u medijima u Srbiji. Istraživanjem su obuhvaćena oba javna servisa – Radio-televizija Srbije i Radio-televizija Vojvodine, zatim sve televizije sa nacionalnom pokrivenošću – TV Prva, B92, Pink i Hepi, kao i dve kablovske televizije – Nova i N1. Istraživanje je podrazumevalo kvantitativno-kvalitativnu i komparativno-unakrsnu analizu medijskog diskursa u centralno-informativnim emisijama odabranih medija u periodu od 1. novembra do 31. decembra 2024. godine. Uz analizu medijskog diskursa, sprovedeno je desk istraživanje rada REM-a, kao i analiza regulatornih okvira. Iako je mnogo ranije isplanirano da istraživanje započne 1. novembra 2024, pad nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu, kao i okolnosti koje su usledile u Srbiji nakon tog dana značajno su uticale i na rezultate monitoringa i u velikoj meri obojile medijski prostor u Srbiji. Nalazi ovog istraživanja time su dodatno aktuelizovani i važni za razumevanje društveno-političkog konteksta u kom se Srbija našla nakon 1. novembra 2024. Tako da je ovo istraživanje, sudeći po nama dostupnim podacima, prvo zabeležilo medijsku sliku veoma dinamičnog pa, možemo slobodno reći, i dramatičnog perioda u savremenoj istoriji Srbije o kojem verujemo tek slede analize iz različitih perspektiva. Istraživanje je u celosti dostupno na [linku](#).
- **Izveštavanje medija o lokalnim izborima u Novom Sadu 2024:** U publikaciji „Izveštavanje medija o lokalnim izborima u Novom Sadu 2024” prezentovani su rezultati monitoringa izveštavanja medija tokom predizborne kampanje za lokalne izbore u Novom Sadu koji su održani u junu 2024. godine. Monitoring je podrazumevao analizu sedam lokalnih portala: Dnevnik, Vojvodina uživo, Gradske info, NS uživo, Moj Novi Sad, 021 i Vojvodina info, i jedne emisije na javnom servisu Vojvodine – Stranačka hronika na Radio-televiziji Vojvodine (RTV). Istraživanje je u celosti dostupno na [linku](#).
- **Rodne dezinformacije: koncept i preporuke:** [Izveštaj](#) nudi teorijski okvir koncepta rodni dezinformacija, pojašnjenje njihovih ciljeva, kao i tipične diskursne strategije koje su kroz studije slučaja identifikovane kao uobičajene u domaćim medijima. Za unapređenje prakse dekonstrukcije rodni dezinformacija ponuđene su preporuke novinarima.

POTPISANI UGOVORI U 2024. GODINI

Naziv projekta	Donator	Partner	Trajanje	Oblast	Iznos donacije
AI verify fact-checking the AI manipulation landscape	GIZ	-	01.03.2024 - 28.02.2025	Dezinformacije	2.916.266 RSD
Fact Checking fund ENGAGE	IFCN	-	13.03.2024 - 28.02.2025	Dezinformacije	100.000 USD
Fostering Improved Media Standard	NED	Zašto NE (BiH)	01.02.2024 - 31.01.2026	Dezinformacije	18.000 USD
Fact Checking fund ENGAGE (drugi grant)	IFCN	-	01.03.2024 - 30.06.2024	Dezinformacije	4.150 USD
Uvod u digitalnu pismenost	Ministarstvo informisanja i telekomunikacija	-	28.08.2024 - 31.12.2024	Medijska pismenost	400.000 RSD
Ispitivanje medijskog pluralizma	Ministarstvo informisanja i telekomunikacija	-	28.08.2024 - 31.03.2025	Unapređenje medijske sfere	800.000 RSD
Developing media literacy to debunk gender-related media manipulation	EU Commission	Jelgavas Zonta Club - Litvanija	01.10.2024 - 31.08.2025	Medijska pismenost	17.400 EUR
Reporting digital rights and freedoms	BIRN	-	15.11.2024 - 14.10.2025	Dezinformacije	14.997 EUR
True lies	Goethe-Institut Beograd	-	26.11.2024 - 30.06.2025	Medijska pismenost	N/A

GLAVNI REZULTATI I POSTIGNUĆA

U 2024. godini, Novosadska novinarska škola postigla je značajan rast projektnog portfolija, potpisavši 9 novih ugovora ukupne vrednosti preko 3,5 miliona dinara, 150.000 USD i 32.000 EUR. Objavili smo 5 ključnih publikacija, uključujući analize praksi medijskog aktivizma i istraživanje medijskog pluralizma u Srbiji. Takođe, uspostavili smo Regionalnu akademiju, koja je okupila 29 mladih lidera iz 7 zemalja, čime smo potvrdili našu ulogu regionalnog lidera.

U toku godine, realizovali smo brojne edukativne treninge sa visokim stepenom zadovoljstva učesnika i razvili digitalne edukativne alate. Naš rad na platformi Tragač.rs nastavlja se kroz

fact-checking, uz naprednu SEO optimizaciju i inovativne pristupe. Istraživački rad obuhvatio je dubinske analize medijskog pluralizma i mapiranje medijskog aktivizma. Uključili smo se i u ključne javne debate, posebno vezane za REM i medijske politike, čime smo radili na zagovaranju značajnih promena. Na kraju, uspešno smo se adaptirali na digitalne platforme, što je rezultiralo značajnim rastom dosega na društvenim mrežama.

IZAZOVI I PREPOZNATE POTREBE

Tokom 2024. godine, NNŠ suočila se s nekoliko ključnih izazova. Prvi od njih su tehnološki izazovi, gde se ukazala potreba za kontinuiranom adaptacijom na nove tehnologije, posebno AI alate koji se koriste u kontekstu dezinformacija. Takođe, ostvarivanje dosega u ruralnim područjima predstavlja značajnu prepreku; nužno je proširiti aktivnosti medijske pismenosti van urbanih centara kako bismo dosegli širu publiku. Koordinacija projekata postaje sve složenija zbog rasta broja simultanih inicijativa, što zahteva dodatne organizacione kapacitete. Osim toga, postoji potreba za razvojem boljih metoda merenja uticaja naših edukativnih aktivnosti, kako bismo bolje razumeli njihov efekat. Regionalna koordinacija se nije pokazala kao izazov, ali je potrebno bolje usklađivati aktivnosti sa partnerima iz različitih zemalja. Digitalna pismenost ostaje važan faktor, s obzirom na rastući jaz između brzine tehnološkog razvoja i kapaciteta korisnika da se prilagode tim promenama. Ono što se pokazalo kao ključni izazov je posedovanje finansijske održivosti; neophodno je diversifikovati izvore finansiranja kako bismo osigurali kontinuitet rada. Takođe, kapaciteti tima su u fokusu, jer postoji potreba za dodatnim ekspertizama u određenim oblastima kako bismo se suočili sa ovim izazovima.

ZAKLJUČAK

NNŠ je kroz svoje programe i projekte potvrdila status ključnog aktera u oblasti medijskog razvoja, ne samo u Srbiji već i u širem regionu Zapadnog Balkana. Uspešna realizacija raznovrsnih projekata - od lokalnih inicijativa do regionalnih akademija - predstavlja važne korake u razvoju organizacije i proširenju njenog uticaja.

Kroz kontinuiran rad na edukaciji, istraživanju i javnom zagovaranju, NNŠ nastavlja da doprinosi demokratizaciji društva i promociji evropskih vrednosti, istovremeno se adaptirajući na nove tehnološke i društvene izazove koji karakterišu savremeno medijsko okruženje.

Postavljena osnova tokom 2024. godine obezbeđuje solidnu platformu za buduće aktivnosti i dalji rast organizacije u pravcu regionalnog centra izvrsnosti za medijsku pismenost i fact-checking.